

III. ROZVODOVOST

Na rozdíl od většiny ostatních demografických procesů se intenzita rozvodovosti v České republice po roce 1989 výrazněji neměnila. Rozvodovost v České republice patří mezi nejvyšší v Evropě již od šedesátých let dvacátého století. Zatímco v roce 1975 bylo rozvedeno 26,2 tisíce manželství, vloni to bylo o 5 tisíc více a úhrnná rozvodovost, vyjadřující podíl manželství jež eventuálně skončí rozvodem, se zvýšila z 30,1 % na 48,7 %. Průměrná délka trvání manželství do jeho ukončení rozvodem se zvýšila z 9,8 na 12,0 roku, přičemž ještě v roce 1995 činila 10,5 roku. Zdá se, že výše ukazatelů rozvodovosti se v posledních letech stabilizovala.

Tab. III.1 Ukazatele rozvodovosti, 1975-2006

Ukazatel	1975	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Počet rozvodů	26 154	31 135	29 704	31 586	31 758	32 824	33 060	31 288	31 415
Úhrnná rozvodovost ¹⁾	30,1	38,4	41,4	44,7	45,7	48,0	49,3	47,3	48,7
Průměrná délka trvání manželství (roky)	9,8	10,5	11,0	11,3	11,5	11,8	11,9	12,2	12,0
Podíl rozvodů z ukončených řízení (%)	.	80,3	85,0	86,1	86,6	86,9	87,2	87,6	88,0

¹⁾na 100 výchozích sňatků

Složení rozvodů podle délky trvání manželství se změnilo ve směru snížení podílu rozvodů v krátké době uplynulé od sňatku: zatímco v roce 1975 se 37 % manželství rozvádělo do pěti let od svého vzniku, do roku 2006 se tento podíl snížil na 18 %. Naopak přibližně dvojnásobně se zvýšilo zastoupení rozvodů po 10ti a více letech uplynulých od sňatku.

Tab. III.2 Intenzita rozvodovosti podle délky trvání manželství (na 100 výchozích sňatků), 1975-2006

Délka trvání manželství (roky)	1975	1995	2000	2005	2006
0	0,82	0,41	.	0,36	0,30
1	2,26	1,90	2,33	1,94	2,17
2	2,53	2,49	2,88	2,63	2,79
3	2,38	2,51	3,21	2,84	2,83
4	2,16	2,34	3,00	2,88	3,03
5	1,90	2,13	2,66	2,96	3,02
6	1,67	1,99	2,44	2,63	2,88
7	1,56	1,74	2,29	2,50	2,61
8	1,36	1,66	2,14	2,29	2,31
9	1,31	1,45	1,98	2,08	2,32
10-14	0,96	1,08	1,49	1,80	1,81
15-19	0,63	0,70	0,96	1,33	1,32
20-24	0,45	0,50	0,65	0,89	0,92
25+	0,26	0,24	0,29	0,41	0,41
Celkem (úhrnná rozvodovost)	30,1	38,4	41,4	47,3	48,7

Statistika rozvodů podle příčin rozvratu postupně ztrácí svou vypovídací schopnost – narůstá totiž podíl kategorie „ostatní příčiny“. Ty dnes již představují více než čtvrtinu všech příčin rozpadu manželství, když na přelomu osmdesátých a devadesátých let byl jejich podíl nižší než deset procent. Zvýšilo se také (na straně muže i ženy) relativní zastoupení důvodu „rozdíl povah, názorů a zájmů“, který byl v roce 2006 na straně muže uveden v 54,6 % případů, na straně ženy v 52,8 %. Naopak zbývající, konkrétněji formulované příčiny (neuvážený sňatek, alkoholismus, nevěra, nezáměr o rodinu, zlé nakládání, odsouzení pro trestný čin, zdravotní a sexuální důvody) se relativně snížily. Podíl poslední možné kategorie „soud nezjistil zavinění“ se také zmenšil. Z těchto důvodů letos tabulku příčin rozvodů do publikace nezařazujeme.

Od druhé poloviny devadesátých let klesá podíl rozvodů manželství s nezletilými dětmi (71,0 % v roce 1995, 60,5 % v roce 2006), absolutně to však každoročně znamená legislativní rozpad okolo dvaceti tisíc rodin s dětmi. V roce 2006 přišlo rozvodem o úplnou rodinu více než 28 tis. nezletilých dětí (v roce 1975 to bylo 25,7 tisíce dětí), průměrný počet dětí v rozvádějí se rodině s dětmi činí dlouhodobě 1,5.

Tab. III.3 Rozvody podle počtu nezletilých dětí, 1975-2006

	1975	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Rozvody manželství bez nezletilých dětí	8 903	9 027	10 637	11 037	11 346	12 119	12 255	12 078	12 412
1 dítě	10 443	12 880	11 084	11 940	11 756	11 748	11 802	10 872	11 004
2 děti	5 608	8 003	7 015	7 586	7 667	7 929	7 993	7 376	7 085
3 a více dětí	1 200	1 225	968	1 023	989	1 028	1 010	962	914
Rozvody manželství s nezletilými dětmi celkem	17 251	22 108	19 067	20 549	20 412	20 705	20 805	19 210	19 003
Celkový počet nezletilých dětí v rozvedených manželstvích	25 662	32 792	28 215	30 385	30 260	30 927	31 008	28 732	28 117
- podíl rozváděných manželství s nezletilými dětmi (%)	66,0	71,0	64,2	65,1	64,3	63,1	62,9	61,4	60,5

Podíl žádostí o rozvod, jejichž navrhovatelkami jsou ženy, se pohybuje dlouhodobě okolo dvou třetin. I procento opakovaných rozvodů je v zásadě stabilní – více než jedenkrát se rozvádí přibližně pětina mužů i žen (v roce 1975 okolo 16 %).

Tab. III.4 Rozvody podle pořadí, 1975-2006

Pořadí rozvodu	1975	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006
Muži									
1.	21 872	25 439	23 848	25 445	25 551	26 562	26 607	25 049	25 126
2.	3 720	4 914	5 224	5 505	5 533	5 609	5 714	5 541	5 564
3.+	562	782	632	636	674	653	739	698	725
Celkem	26 154	31 135	29 704	31 586	31 758	32 824	33 060	31 288	31 415
- podíl opakovaných rozvodů (%)	16,4	18,3	19,7	19,4	19,5	19,1	19,5	19,9	20,0
Ženy									
1.	22 028	25 515	24 113	25 730	25 863	26 585	26 793	25 305	25 388
2.	3 678	4 893	5 021	5 297	5 275	5 580	5 562	5 378	5 345
3.+	448	727	570	559	620	659	705	605	682
Celkem	26 154	31 135	29 704	31 586	31 758	32 824	33 060	31 288	31 415
- podíl opakovaných rozvodů (%)	15,8	18,1	18,8	18,5	18,6	19,0	19,0	19,1	19,2